

БОГУН Л. В.

УДК 94.(477.83)378.6:614.849

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

У даній статті розглянуто найважливіші аспекти діяльності Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Висвітлено цілеспрямовану діяльність колективу над удосконаленням якісного рівня підготовки фахівців для пожежної охорони.

Кожна сторінка історії навчального закладу наповнена повагою до пожежно-рятувальної справи та професії рятувальника.

Ключові слова: підготовка фахівців, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, пожежна охорона, підготовка фахівців, цілеспрямована діяльність.

В данной статье рассмотрены важнейшие аспекты деятельности Львовского государственного университета безопасности жизнедеятельности. Отражена целеустремленная деятельность коллектива над усовершенствованием качественного уровня подготовки специалистов для пожарной охраны. Каждая страница истории учебного заведения наполнена уважением к пожарно-спасательному делу и профессии спасателя.

Ключевые слова: подготовка специалистов, Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности, пожарная охрана, подготовка специалистов, целеустремленная деятельность

It describes the purposeful work of labour collective on improving the level of firefighters training. This article considers the most important aspects of life during first phase of Lviv State University of Vital Activity Safety. Each chapter of college's history is rich on high respect for the fire-rescuing profession. The main goal of higher education establishment is improving and developing of practical skills in firefighting, elimination of the consequences of the accidents and carrying out preventive works.

Key words: preparation of specialists, Lviv state university of safety of vital functions, fire prevention, preparation of specialists, purposeful activity.

Для Львівського державного університету безпеки життєдіяльності – 60 років значний відлік часу. За цей період навчальний заклад пройшов нелегкий шлях становлення від Курсів до Університету, а його випускники й надалі зберігають та примножують славні традиції, що були прищеплені у стінах рідного навчального

закладу, традиції, на яких зросло не одне покоління рятувальників.

У роботах дослідників В. Доманського, О. Іванів, В. Пархоменка, В. Підгайного, С. Поповича, Г. Пономаренко, А. Томіленка [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7] та інших, які зробили значний внесок у вивчення різних аспектам діяльності у сфері пожежної безпеки, історія Львівського державного університету

безпеки життєдіяльності залишається малодосліджена, що обумовлює актуальність обраного напрямку наукового пошуку.

Історичні віхи навчального закладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності розпочали свою історію з невеликого навчального закладу — Київських курсів удосконалення офіцерського складу пожежної охорони МВС СРСР.

Поповнення кадрів пожежної охорони в післявоєнний час здійснювалось в основному з числа солдатів і офіцерів, які повернулись із фронту. З метою підвищення їх професійного рівня в країні було організовано ряд курсів перепідготовки. Зокрема, такі курси створені в жовтні 1947 р. в м. Києві на базі першої сержантської школи УПО УМВС Київської області з терміном навчання 10 місяців (профілактики) і 15 місяців (командири відділень) загальною чисельністю 100 слухачів.

До 1 лютого 1948 р. курси були укомплектовані начальницько-викладацьким складом та вже за місяць розпочалися заняття. 18 квітня 1948 р. курсам вручено Бойовий Прапор, а 8 травня 1948 р. особовий склад вперше приведений до військової Присяги.

Перший випуск 46 слухачів відбувся в січні 1949 р. Цього ж року кількість слухачів збільшується на 100 осіб з терміном навчання 11 місяців.

У липні 1951 р. на курсах змінюється профіль навчання і вони перейменовуються в Київські курси підготовки офіцерського складу воєнізованої пожежної охорони МВС СРСР. Перемінний склад тоді укомплектовувався з числа сержантів і старшин воєнізованої пожежної охорони. Курсантам після закінчення навчання присвоювалося звання «молодший лейтенант».

Історичною віхою став наказ МВС СРСР від 22 липня 1952 р. про створення на базі Київських курсів підготовки офіцерського складу ВПО МВС СРСР Київського пожежно-технічного училища зі штатом 344 особи постійного складу і 840 курсантів.

Для розміщення споруджується будівля по вул. Урицького (нині пл. Солом'янська). Сьогодні там розташований центральний корпус Національної Академії внутрішніх справ України.

Начальником Київського училища було призначено інженер-полковника внутрішньої служби О.Т. Замостьєв.

У серпні-вересні 1952 р. пройшов перший набір курсантів у складі двох дивізіонів, з терміном навчання 2 роки.

1 листопада 1952 р. у курсантів розпочалися заняття, які проводили на циклах: суспільних наук, пожежної тактики, пожежної профілактики, пожежної техніки та загальноосвітнього циклу.

Весь особовий склад училища 30 серпня 1953 р. був приведений до військової Присяги, а 1 жовтня розпочалися заняття у курсантів нового набору з трирічним терміном навчання.

З 4 по 10 травня 1954 р. Київське пожежно-технічне училище передислокували в м. Львів і відповідно до наказу МВС СРСР воно перейменовано у Львівське пожежно-технічне училище МВС СРСР [8].

Для розташування училища було надано історичну споруду у центральній частині Львова, зведеної у XIX столітті на кошти цесаря Австро-Угорської імперії Франца Йосифа. Це одна з найрозкішніших будівель у Львові, занесена в список історичних пам'яток ЮНЕСКО, вона є взірцем архітектури неороманського стилю. Головний корпус прикрашений вишуканої форми каплицею з візантійсько-грецькими формами, в якій на кошти, зібрані колективом Університету, виконано ремонтно-реставраційні роботи і освячено як Церкву Покрови Пресвятої Богородиці [9].

У 1955 р. начальником училища призначено інженер-полковника внутрішньої служби Б. Я. Колядинського. Перший випуск із училища відбувся 12 липня 1955 р. Тоді 179 випускникам присвоєно спеціальне звання технік-лейтенант внутрішньої служби.

В 1959 р. до структури училища вносяться зміни — ліквідується політвідділ, а в 1960 р. до категорії робітників і службовців переводяться 22 особи начальницького і 6 осіб сержантського і рядового складу. Цього року училище перепідпорядковується МВС України [10].

В 1961 р. в училищі організовується заочне відділення із 75 слухачами на трьох курсах.

Після передислокації до Львова особовий склад училища доклав багато зусиль, щоб реконструювати існуючі приміщення, обладнати територію та зробити їх цілком придатними для навчального процесу. В цій творчій роботі з ініціативою та ентузіазмом працювали: В.Г. Буркін, І.Є. Воробйов, А.П. Грачов, О.П. Дворянцев, В.М. Єрмаков, В.І. Заїкін, Т.І. Калмикова, М.І. Мельничук, К.Т. Тіпцов, М.О. Терещук, М.П. Трачук, М.А. Хорошок, В.П. Чижов, Я.Я. Щербина, В.М. Якушев та багато інших.

Начальником училища у 1962 р. призначено полковника внутрішньої служби М.І. Попукайла. В 1965 р. прийняте рішення про збільшення набору курсантів і скорочення терміну навчання з трьох років до двох з половиною. Наступного року училище підпорядковується Управлінню навчальних закладів Міністерства охорони громадського порядку СРСР і отримує назву Львівське пожежно-технічне училище МОПСРСР.

У 1970 р. начальником училища призначається полковник внутрішньої служби В.М. Зозуля. За його ініціативою розпочалась реконструкція та облаштування внутрішніх приміщень і коридорів училища, навчальних кабінетів і класів, лабораторій та лекційних залів.

З 1974 р. начальником училища призначено полковника внутрішньої служби Н.В. Севрука.

Протягом 1975-1980 рр. відбулися зміни в штатному розкладі училища, зокрема, було введено ряд нових атестованих посад, які посили досвідчені працівники [11].

З 19 червня по 9 серпня 1980 р. у складі окремого батальйону під керівництвом начальника училища полковника внутрішньої служби А.В. Севрука 459 осіб особового складу училища забезпечували протипожежну безпеку Олімпійських об'єктів у м. Таллінні, де проводилася вітрильна регата XXII Олімпійських ігор. За зразкове виконання цього завдання училище було нагороджене Почесною Грамотою Президії Верховної Ради СРСР та Почесною грамотою організаційного комітету Олімпійський ігор 1980 р. в Москві. Найкращих курсантів і офіцерів відзначено урядовими нагородами, почесними знаками, грамотами.

У 1983 р. начальником училища призначено полковника внутрішньої служби А.С. Косівченка. Під його керівництвом запроваджено нові заходи розвитку і вдосконалення матеріально-технічної бази навчального закладу.

В 1986 р. заступник начальника училища підполковник внутрішньої служби І.Л. Біленко, начальник пожежно-тактичного циклу підполковник внутрішньої служби А.Ф. Лебідь, викладач майор внутрішньої служби М.В. Судінцин та 9 курсантів брали безпосередню участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. За мужність та самовіддану працю всі вони були нагороджені медаллю «За відвагу на пожежі».

У 1988 р. вводиться нова навчальна програма з терміном навчання 2 роки і 10 місяців.

З 21 лютого по 8 серпня 1989 р. особовий склад училища у складі трьох тимчасових зведених батальйонів (200 осіб кожен) виконував миротворчу місію з охорони громадського порядку у Нагорному Карабасі. Командирами батальйонів були призначені полковник внутрішньої служби А.С. Косівченко, підполковник внутрішньої служби Б.В. Колодій, підполковник внутрішньої служби В.П. Пастухов. За зразкове несення служби полковник внутрішньої служби А.С. Косівченко,

підполковники внутрішньої служби Б.В. Колодій та Є.М. Ільницький нагороджені медалями «За відзнаку в охороні громадського порядку».

В грудні 1991 р. начальником училища призначено полковника внутрішньої служби Б.М. Грицяя.

Поворотним пунктом у житті училища, як і держави в цілому, став Акт проголошення незалежності України. Педагогічний колектив училища ініціював та першим серед навчальних закладів МВС України в 1993 р. перейшов на викладання всіх предметів українською мовою.

У 1993 р. вводиться посада ректора училища, на яку перепризначено начальника училища полковника внутрішньої служби Б.М. Грицяя. З його ініціативи з'являються нові напрямки діяльності колективу училища у покращенні матеріально-технічної бази. В цій роботі особливо відзначились полковник внутрішньої служби О.І. Воробйов, підполковники внутрішньої служби О.А. Гаврилко, С.І. Гагарін, В.В. Здоровик, А.Д. Кузик, З.В. Лаврівський, О.С. Назарук, майор внутрішньої служби Т.Є. Рак та інші [12].

З метою духовного відродження та виховання курсантів у квітні 1933 р. за ініціативою ректора полковника вн. сл. Б.М. Грицяя здійснювалася реставрація каплиці, що розташована на території училища та довгий час використовувалася не за призначенням. У травні 1994 р. встановили хрест на куполі каплиці. Ректор училища оголосив акцію пожертвувань серед співробітників училища на реставрацію споруди. На зібрані кошти було виконано капітальний ремонт покрівлі, разом з ремонтними роботами реставрували ліпнину та барельєфи.

До благодійної справи по реставрації каплиці долучився не тільки весь особовий склад училища, а й батьки курсантів та випускники – працівники підрозділів пожежної охорони України. Митрополит Львівський та Сокальський Андрій в 1998 р. за канонами Української православної

церкви, освятив каплицю як Церкву Покрови Пресвятої Богородиці.

Сьогодні Церква Покрови Пресвятої Богородиці є осередком духовного життя Університету. Кожної неділі та у святкові дні в каплиці проводять Богослужіння, в яких беруть участь не тільки курсанти та студенти, а й усі бажаючі. Настоятель храму отець Роман Великий робить все для тісного згуртування колективу, зміцнення морально-психологічного клімату серед особового складу.

У цей же час почалось будівництво навчально-тренувального центру в с. Цунів Городоцького району Львівської області для проведення табірних зборів з першокурсниками.

Від імені Львівської облдержадміністрації в 1995 р. училищу було вручено новий Прапор з українською символікою.

У січні 1999 р. ректором училища призначено полковника внутрішньої служби М.М. Козяра.

Розпочався новий етап становлення і розвитку навчального закладу. 21 червня 2001 р. Розпорядженням Кабінету Міністрів України училище реорганізоване у Львівський інститут пожежної безпеки МВС України. Новим історичним етапом розвитку навчального закладу став Указ Президента України від 27 січня 2003 р. № 47, згідно з яким Інститут пожежної безпеки МВС України перейшов у підпорядкування Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи [13].

Умови сьогодення, стрімкий науково-технічний розвиток, глобалізація та інформатизація суспільства вимагали удосконалення підготовки фахівців для підрозділів МНС України. Науково-педагогічний персонал Університету на чолі з ректором Михайлом Козяром прагнули вийти на новий рівень освіти, де першу позицію займає її якість, здатність ефективно використовувати здобуті знання у різних сферах життєдіяльності та бути

конкурентоспроможним, постійно удосконалюватися і випереджати науково-освітні процеси. Так, 29 березня 2006 р. Розпорядженням Кабінету Міністрів України Львівський інститут пожежної безпеки МНС України реорганізований у Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Це стало надбанням колективу навчального закладу, його працівників, курсантів, студентів та випускників [14]. 1 червня 2009 р. Університет став членом Європейської Асоціації вищих навчальних закладів, які працюють у галузі безпеки людини (EFSCA) [15].

Сьогодні Львівський державний університет безпеки життєдіяльності – це сучасний, з міцною науковою, навчальною та матеріально-технічною базою вищий навчальний заклад України. Навчальний та виховний процес у його стінах спрямований на формування нового покоління фахівців у сфері цивільного захисту. Навчально-методична робота в університеті зосереджена на шести факультетах: пожежної та техногенної безпеки, пожежно-рятувальної справи, цивільного захисту, інформаційної та транспортної безпеки, заочного та дистанційного навчання і післядипломної освіти. Навчальний заклад готує фахівців не лише для підрозділів МНС України, але й для інших відомств, зокрема, спеціалістів у сфері інформаційної та транспортної безпеки, практичної психології, екології та охорони навколишнього середовища.

Науково-педагогічні працівники, курсанти та студенти постійно займаються науково-пошуковими дослідженнями, а також беруть участь у міжнародних, всеукраїнських, регіональних форумах, конференціях, семінарах тощо. Створено єдину в Україні лабораторію геопросторових технологій, що дасть змогу проводити космічний моніторинг надзвичайних ситуацій.

Починаючи з другого курсу, курсанти та студенти Університету проходять навчальну практику у навчальній пожежно-рятувальній частині навчального закладу, у територіальних

підрозділах ДСНС України та органах виконавчої влади.

Окремої уваги заслуговує створений на базі Університету єдиний на пострадянському просторі психолого-тренувальний центр підготовки пожежних та рятувальних команд. Основною метою створення психолого-тренувального центру є психологічна адаптація до дій в екстремальних умовах, навчання і тренінг особового складу пожежно-рятувальної служби України [16].

В Університеті налагоджена тісна фахова та культурна співпраця із пожежно-рятувальними службами та спорідненими навчальними закладами країн близького і далекого зарубіжжя. Пріоритетним напрямком є співробітництво з рятувальниками Польщі, Франції, Німеччини, Словаччини Білорусі, Росії та інших. Курсанти Університету проходять стажування в споріднених навчальних закладах Польщі та Франції, беруть участь у Міжнародних навчаннях рятувальних служб.

Професія рятувальника вимагає не лише знань, а й сміливості, рішучості, високої організованості і дисципліни. Все це разом складає високу боєдатність органів і підрозділів оперативно-рятувальної служби нашої Держави, готовністю щохвилини прийти на допомогу людям. Тому важливу роль у формуванні майбутнього рятувальника, справжнього патріота своєї Держави відіграє виховна та культурно-масова робота. Курсанти та студенти є активними учасниками творчих та мистецьких колективів Університету. Осередком духовності в Університеті є Церква Покрови Пресвятої Богородиці. Кожної неділі та у святкові дні тут проводяться Богослужіння, в яких беруть участь не тільки курсанти та студенти, а й усі бажаючі. Настоятель храму отець Роман Великий робить все задля тісного згуртування колективу, зміцнення морально-психологічного клімату серед особового складу. В храмі постійно проводяться різноманітні релігійні обряди: таїнства вінчання, сповіді, хрещення, а також

недільні зустрічі для курсантів та працівників Університету.

Надзвичайно активна позиція ветеранів та всебічне сприяння її діяльності з боку керівництва навчального закладу забезпечує виховання особового складу в душі патріотизму, відданості українському народові та його традиціям, високої дисциплінованості, усвідомлення і бездоганного виконання службових обов'язків.

Основна мета навчального закладу підготовка висококваліфікованих спеціалістів з високим рівнем знань, необхідних у їх подальшій професійній діяльності. Яскравим прикладом цьому є його славні випускники. За шістьдесят років зі стін Львівського державного університету безпеки життєдіяльності вийшло близько 20 тис. фахівців, які гідно несли і несуть нелегку вогнеборчу службу в Україні та за її межами, серед випускників 33 генерали. Випускники очолюють ряд обласних Управлінь ДСНС України, 9 чоловіків – Департаменти областей і республік колишнього СРСР, 357 – на інших керівних посад ДСНС України. За мужність і самовідданість, виявлені під час виконання службових завдань, 9 випускників нагороджені бойовими орденами, 237 – медалями «за відвагу на пожежі», а 25 з них – двічі [17]. Випускники своєю сумлінною службою та наполегливою працею гідно примножують славні традиції рідного навчального закладу.

Бібліографічні посилання

1. Доманський В.А. Державне управління пожежною безпекою України (організаційно-правовий аналіз за матеріалами діяльності Державного департаменту пожежної безпеки): Дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 – Х.: НАВСУ, 2004. – 201 с.
2. Іванів О. Професійна підготовка рятувальників у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності (середина ХХ – ХХІ ст.) / Ольга Іванів // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів, 2013. – № 1. – С. 211–216.
3. Пархоменко В.А. З історії пожежної охорони Миколаєва у ХІХ – першій половині ХХ століття // Збірник. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2004. – Т.37: Історичні науки. – С. 123–125.
4. Підгайний А.В. Становлення та розвиток системи підготовки офіцерських кадрів МНС України наприкінці ХХ – початку ХІХ ст.: Дис. канд. істор. наук, Львів, 2009.
5. Попович С. Пожежництво Львова [Текст]: історичний нарис / С. Попович. – Л.: Світ, 2002. – 368 с.
6. Пономаренко Г.О. Пожежна безпека як елемент внутрішньої безпеки держави: поняття та система заходів забезпечення // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2007. – Вип. 74. – С. 47–50.
7. Томіленко А.Г. Діяльність добровільних пожежних товариств на Правобережній Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) // Збірник. – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2000. – Т.5: Історичні науки. – С. 39–42.
8. Офіційний електронний ресурс Вікіпедія. Вільна енциклопедія. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. – Режим доступу до джерела: <http://uk.wikipedia.org/>
9. Офіційний електронний ресурс. Львів – культурна столиця України. Пожежна служба. – Режим доступу до джерела: <http://www.touristinfo.lviv.ua/uk/emergency-information/fire-brigade/>
10. Гонтар З. Державне управління пожежною охороною в західних областях України в умовах становлення радянського режиму // Збірник наукових праць. Ефективність державного правління. – 2012. – Вип.33. – С. 119–126.
11. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Інформаційно-аналітичний бюлетень // Історичні віхи нашого навчального закладу. – 2012. – С. 2–7.
12. Офіційний електронний ресурс. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності: Історичні віхи нашого навчального закладу. – Режим доступу до джерела: <http://www.ubgd.lviv.ua/index.php?id=118>
13. Офіційний електронний ресурс. Інформаційна довідка про Університет. – Режим доступу до джерела: <http://www.ubgd.lviv.ua/index.php?id=pro-nas>
14. Офіційний веб-портал. Верховна Рада України. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 березня 2006 р. №166. Про реорганізацію Львівського інституту пожежної безпеки МНС. – Режим доступу до джерела: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/166-2006-%D1%80>
15. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Інформаційно-аналітичний бюлетень // Історичні віхи навчального закладу. – 2011. – С. 2–3.
16. Офіційний електронний портал. Державна служба з надзвичайних ситуацій. Від курсів до університету. Режим доступу до джерела: <http://www.mns.gov.ua/news/5795.html>
17. Офіційний електронний ресурс. Радивіський РВГУ МНС України. Навчальні заклади МНС України. Режим доступу до джерела: <http://radbiz.org.ua/mns/edu.html>

